

8.67x36.03	1	עמוד 11	הארץ - כותרת	19/11/2023	88286066-4
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790					

שוב רעיון הטרנספר? לא נמאס?

יוסי מלמן

הפנטזיה הציונית שאינה מרפה, להקים מדינת לאום יהודית ללא ערבים, חורה שוב כמלחמה בעוה. ח"כ רם בן ברק מיש עתיד, חבר ליריבו הפוליטי, ח"כ דני דנון מהליכוד, והשניים פרסמו מאמר ב"וול סטריט ג'ורנל" שבו הם העלו הצעה, לכאורה חדשה, שת עצב את עתיד רצועת עזה. מה ההצעה? לגבש תוכנית שתאפשר מעבר מסיבי של פליטים מהרצועה למדינות שיסכימו לקלוט אותם. לא במקרה הראשון שמייהר לברך על יוזמתם היה שר האוצר בצלאל סמוטריץ', תומך נלהב ברעיון הטרנספר.

רעיון הטרנספר מרצון, או גירוש בכפייה, מלווה את התנועה הציונית מאז שכמה מאבותיה המייסדים גילו שהיהודים השבים למולדתם ההיסטורית לא מגיעים לארץ ריקה מאדם. כבר ביוני 1895 (כשנתיים לפני קונגרס באזל) כתב תיאודור הרצל, "את הקרקעות הפרטיים בחבלי הארץ הנמסרים לנו עלינו להוציא לאט לאט מידי בעליהם. את האוכלוסין העניים משתדלים אנו להעביר ביר כלי רעש אל מחוץ לגבול, על ידי מתן עבודה בארצות המעבדה, ואולם בארצנו שלנו הננו מונעים מהם כל עבודה... העברת הקרקעות לרשותנו והוצאת העניים ממדינתנו צריכה להיעשות בעדינות ובוהירות".

הרעיון צבר תאוצה כמיוחד עם סיום מלחמת העולם הראשונה ובעקבות מלחמת יוון וטורקיה בשנים 1919-1922. וו הסתיימה בהסכם לוזאן ב-1923, שבו הוחלט על חילופי אוכלוסין בין שתי המדינות: כ-1.25 מיליון יוונים גורשו מטורקיה, וכ-600 אלף טורקים וקבוצות מוסלמים אחרים (כמו אלבנים) גורשו מיוון. הוגי דעות ציונים כמו ישראל זנגביל ויעקב טהון העלו בשנות ה-20 וה-30 של המאה הקודמת הצעות להעברת ערביי ישראל לעבר הירדן, וועדת הלורד פיל, שהעלתה ב-1937 בשם ממשלת בריטניה את ההצעה לחלוקת ארץ ישראל המנדטורית, הציעה חילופי אוכלוסין. דוד בן-גוריון ויריבו, זאב ז'בוטינסקי, גם הם עסקו בכך.

הטרנספר לא היה מדיניות ציונית רשמית, אך הוא התבצע בפועל כמלחמת העצמאות (הנכבה) כשרבים מערביי הארץ ברחו או גורשו

אף שרעיון הטרנספר לא היה מעולם מדיניות ציונית רשמית, בפועל הוא התבצע במלחמת העצמאות (הנכבה), כשכמחצית מערביי הארץ – או כ-1.25 מיליון – ברחו, גורשו או עזבו מרצונם. כגדה המערבית שסופחה לירדן נותרו כ-400 אלף, בעיה כ-150 אלף וכמספר הזה נשארו בתחומי מדינת ישראל. גם אחרי מלחמת ששת הימים גורשו, ובעיקר עזבו, יותר מ-200 אלף פלסטינים. את היווצרותה של בעיית הפליטים הפלסטינים אפשר לראות כתוצאה של המלחמות, ולא כתוכנית על סדורה. אם כי לאחר מלחמת ששת הימים היה ניסיון אחד כזה. במצוות ראש הממשלה לוי אשכול הוקמה יחידה סודית שחבריה היו עדה סרגי, ששירתה קודם במוסד לעלייה ב', יוסף יריב, ראש אגף המבצעים "קיסריה" במוסד, קצין המשטרה שלמה בן אלקנה ואחרים. עליהם הוטלה המשימה לעודד את הגירת ערביי עזה לממלכת ירדן ולמדינות בדרום אמריקה (תמורת כסף).

כמה אלפים נענו להצעה, אך זרם ההגירה היה דליל ביחס למ שאבים שהושקעו בו, והוא הסתיים בפיאסקו טרגי במאי 1970, כאשר שני צעירים עזתים נכנסו לשגרירות ישראל באסונוסין, בירת פרגוואי, וירו והרגו את עדנה פאה, מזכירת השגרירה במשפטם הם סיפרו כי פותו להגר לפרגוואי, וכי אמנם סיפקו להם כרטיסי סיטיס ודמי כיס, אך הבטחות שהם קיבלו לא קוימו, ולכן החליטו לנקום בישראל. הם נידונו ל-13 שנות מאסר. ישראל הכחישה את דבר קיומו של המבצע וטענה כי השניים היו "סתם" טרוריסטים בשליחות הפתח.

בשנות ה-80 רעיון הטרנספר חזר לשיח הציבורי בגלל משנת הנוענית של מאיר כהנא, שאומצה על ידי רחבעם זאבי והימין המתנחלי.

מאז 1967 אוכלוסיית עזה גדלה פי 15, והיא מונה 2.2 מיליון בני אדם שמצטופפים בשטח של 365 קמ"ר, אחד האזורים הצפופים בעולם. כעת במלחמה, שבה יותר ממחצית הכתים בעזה נהרסו בהפצצות צה"ל וכמעט שני מיליון בני אדם נהפכו שוב לפליטים, לא פלא שבישראל שוב משתעשעים ברעיון הישן של טרנספר כלשהו (גירוש, עידוד הגירה, עויבה מרצון). ונשמעים דיוברים נוסח הצעתם של בן ברק ודנון או של שר החקלאות. הרעיונות האלה נובעים גם מהיאווש שאחזו ברכים בישראל, שמקורו בתחושה כי אין פתרון לעזה, בוודאי לא כאשר לממשלה אין שום תוכנית ליום שאחרי. הפתרון שהוא הרע במיעוטו, אך הכי סביר, של העברת מוסרות השלטון בעזה לרשות הפלסטינית ולכוח רכי לאומי, נדחה בידי בנימין נתניהו.

הסכנה הגדולה האורבת לישראל היא, שהאמרות של יאסר ערפאת וראש הממשלה יצחק שמיר יתגשמו. ערפאת אמר משהו בנוסח, אם זה לא מוצא חן בעיניכם, תשתו מהים של עזה; שמיר אמר, ש"הים הוא אותו ים, הערבים אותם ערבים, ונתניהו אותו נתניהו".